

LE LAPIN AGILE

22, RUE DES SAULES, 75018 PARIS

METRO: LAMARCK - CAULAINCOURT OF ABBESSES

RESERVEREN AANBEVOLEN:

WWW.AU-LAPIN-AGILE.COM

LE LAPIN AGILE ROND 1885

PÈRE FRÉDÉ EN EZEL LOLO

PÈRE FRÉDÉ OP GITAAR

Eind negentiende eeuw was Montmartre hét centrum van de Franse schilderkunst en een populaire uitgaanswijk. Op de Butte verrezen talrijke cafés, bordelen en cabarets die door kunstenaars als Lautrec en Picasso werden bezocht en vereeuwigd. Eén roemrucht cabaret uit die tijd bestaat nog altijd: **Le Lapin Agile**.

LE LAPIN AGILE

f Kroniek van een fenomeen

Maart 1910. Op de Parijse Salon des Indépendants zorgt een gedurfd abstract schilderij voor veel opwinding onder de bezoekers.

Ook de critici zijn verbluft door de expressieve lijnen en het primaire kleurgebruik. Bovendien wordt hun belangstelling versterkt door het feit dat de maker van het werk, ene Joachim-Raphaël Boronali, schittert door afwezigheid. Volgens de catalogus is hij geboren in Genua en heeft hij zijn inzending, getiteld 'Et le soleil s'endormit sur l'Adriatique', begeleid met een 'Manifest van het excessivisme', waarin hij schrijft dat onmatigheid in alles een kracht is en hij oproept tot het vernielen van de absurde musea en het vertrappen van de schandelijke sleur. Dagenlang is het onconventionele schilderij onderwerp van gesprek, totdat schrijver Roland Dorgelès naar de krant L'Illustration stapte en de werkelijke naam van de kunstenaar onthult: het is Lolo, het ezeltje van Père Frédé, de eigenaar van het cabaret Le Lapin Agile. Dorgelès was een weddenschap aangegaan dat hij Lolo beroemd zou maken. Hierop had hij samen met twee vrienden een in verf gedoopte kwast aan de staart van het dier bevestigd, waarna Lolo, vrolijk met zijn achterdeel zwaaiend, een wonderlijk

abstract schilderij had vervaardigd. De naam 'Boronali' was dan ook niets anders dan een anagram van *aliboron*, een ander woord voor 'ezel'.

Cabaret des Assassins

Le Lapin Agile geniet ten tijde van deze gebeurtenis de reputatie van een illustere nachtkroeg waar nooddruiftje

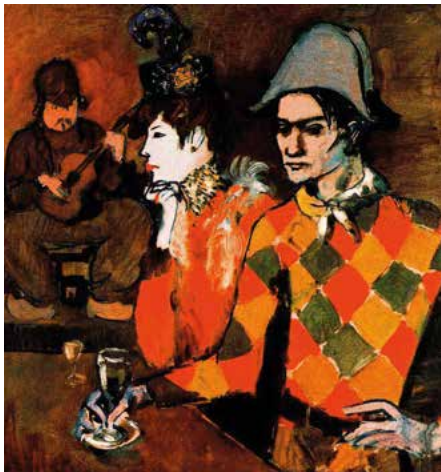
kunstenaars als Picasso en Van Dongen samenkwamen om te disputeren, te zingen en absint te drinken. Het cabaret bestaat dan al een halve eeuw, en het schilderachtige gebouwtje zelf dateert zelfs van 1795. Rond 1860 is er een auberge in gevestigd met de naam 'Au Rendez-vous des voleurs'. Montmartre is dan net geannexeerd door Parijs, maar bezit nog

Et le soleil s'endormit sur l'Adriatique

Het schilderij van de ezeltje Lolo, alias Joachim-Raphaël Boronali, werd tijdens de Salon des Indépendants de Paris verkocht aan de schilder/beeldhouwer André Maillos voor 20 Louis d'Or muntstukken, ongeveer € 1.257. Roland Dorgelès schonk het bedrag aan l'Orphelinat des Arts, destijds een populair goed doel. In 1953 werd het doek verkocht aan kunstverzamelaar Paul

Bédu. Sindsdien is het te bewonderen in l'Espace Culturel Paul Bédu in Milly-la-Forêt, zo'n 50 kilometer ten zuiden van Parijs. Het ezeltje Lolo werd na de dood van Père Frédé in 1938 naar een pension in Normandië gebracht, waar het in een vijver zou zijn verdrongen. Op Wikipedia heeft het, net als zijn schilderij, een eigen pagina. Daarop staat bij zijn activiteiten vermeld: *peinture, transport*.

HARLEKIJN IN LE LAPIN AGILE DOOR PABLO PICASSO

PANEEL LAPIN AGILE

PÈRE FRÉDÉ

helemaal het karakter van een plattelandsdorp. In de jaren zeventig van de 19e eeuw opent ene monsieur Salz een taveerne in het pand. De klandizie bestaat vooral uit de oorspronkelijke bewoners van de Butte: tuinders, wijnbouwers, kruideniers, bakkers en slaggers. Maar al gauw weten ook jonge kunstenaars het dranklokaal te vinden. Zij beloven Salz om de wanden met hun artistieke werk te versieren, maar als daar weinig van terecht komt, besluit hij een luguber schilderij te kopen dat de beruchte moordenaar Jean-Baptiste Troppmann in actie verbeeldt. De stamgasten dopen de taveerne daarop ogenblikkelijk om in Cabaret des Assassins (assassins=moordenaars), niet beseffende hoe goedgekozen die naam jaren later zal blijken te zijn.

La mère Adèle

We zijn inmiddels in 1880 als Salz de naam van zijn etablissement wijzigt, opnieuw naar aanleiding van een schilderij. Dit keer is het karikaturist André Gill, een van de stamgasten, die vorm geeft aan het beroemde *enseigne* dat nog altijd de gevel van het cabaret siert. Het paneel toont een konijn met een pet dat vrolijk uit een steelpan springt, terwijl het ondertussen op zijn rechterschouder een wijnfles laat balanceren. Het is een verwijzing naar de specialiteit van kokkin Adèle Decerf, alias 'la mère Adèle': lapin sauté à la casserole.

Le Lapin à Gill (het konijn van Gill), zoals de zaak nu heet, wordt later toepasselijk

verbasterd tot Le Lapin Agile (het behendige konijn). La mère Adèle, een voormalige cancan-danseres, neemt het cabaret in 1886 over. Onder haar bewind vinden op zaterdagavond en zondagochtend uitbundige concerten plaats, waarbij dichter Max Jacob de artistieke leiding heeft. Zelf zingt hij het hoogste lied en wanneer er oude volksliederen worden ingezet, wordt er uit volle borst meegezongen. Ook Adèle laat haar vocale kunsten graag horen aan haar vaste klanten, onder wie zich mannen als Guillaume Apollinaire, Amedeo Modigliani en Roland Dorgelès bevinden – arme sloebers die de goedgeefse Adèle regelmatig een kosteloze maaltijd voorschotelt.

Père Frédéric

De echte glorie van Le Lapin Agile breekt echter aan na 1903, als de dan 43-jarige Frédéric Gérard de nieuwe eigenaar wordt. Père Frédéric, zoals hij de geschiedenis zal ingaan, heeft een zware grijze baard, draagt een bontmuts of vilt-hoed en zware klompen. Hij handhaaft niet alleen de oude tradities, maar heeft ook zijn handen vol aan het handhaven van de orde. Montmartre is in de jaren na de eeuwwisseling een broedplaats van misdadigers. Ook Frédéric raakt betrokken bij moorden en schietpartijen. Een berichtje in Le Matin van 30 december 1907 vermeldt: 'Paniek, gisteravond in het cabaret van de Lapin Agile. 15 gangsters doorzeven de vensters met kogels. Eén gewonde'. In september 1911 wordt Fédés vijftienvijftigjarige zoon Victor vermoord

na een woordenwisseling met een late bezoeker. De vroegere naam Cabaret des Assassins blijkt profetische waarde te hebben gehad. Desondanks gaat het vertier gewoon door. Fédés schoonzoon, de schrijver Pierre Mac Orlan, krijgt de leiding over de beurtzangen die aan *le bord*, een lange rechthoekige tafel worden gezongen; dezelfde tafel waaraan Picasso en consorten de eerste ideeën ontwikkelen die iets verderop, in Le Bateau Lavoir, zullen leiden tot het kubisme.

Na de oorlogsjaren

Na de Eerste Wereldoorlog verschuift het artistieke milieu van Montmartre naar Montparnasse en breken er voor Le Lapin Agile andere tijden aan. In 1922 komt het cabaret in handen van Paulo Gérard, de zoon van Père Frédéric. Vijftig jaar lang zal hij er de scepter zwaaien en tal van beroemde gasten begroeten, onder wie Georges Brassens, Annie Girardot, Georges Simenon en Charlie Chaplin. In 1972 draagt hij het management over aan zijn stiefzoon Yves Mathieu die tot op de dag van vandaag de eigenaar is. Hoewel het oude dorpskroegje van de buitenzijde nauwelijks veranderd lijkt, is het al lang niet meer hetzelfde cabaret uit de tijd van Père Frédéric. Kunstenaars uit de buurt vinden er geen gedekte tafel en inspiratie meer en de klandizie bestaat nu uitsluitend uit toeristen. Alles is romantiek en nostalgie geworden, wat Le Lapin Agile weer een nieuwe charme heeft gegeven. En dat is te danken aan Yves Mathieu, die zich binnen de kaders van een modern amusementsbedrijf met veel toewijding inzet om een grote familietraditie voort te zetten.

EN ROUTE

Bron: de tekst van dit artikel is deels ontleend aan: Rits Kruissink, Montmartre, van tempel tot tingeltangel / uitg. Bert Bakker, 1960.

Musée de Montmartre

Het musée Montmartre bezit het originele paneel van Le Lapin à Gill. Bovendien toont het museum veel lokale curiositeiten, zoals de antieke tapkast uit een voormalig café aan de rue de l'Abreuvoir, waar kunstenaar Maurice Utrillo met zijn moeder - de schilderes Suzanne Valadon - woonde.

Adres:

12/14, rue Cortot

75018 Paris

Metro: Lamarck - Caulaincourt
of Abbesses

www.museedemontmartre.fr